
Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης

Τόμ. 4 (2018)

Πλαгиαρισμός στις μεταπτυχιακές εργασίες των φοιτητών/τριών: Διερευνώντας το φαινόμενο

Θεόδωρος Καρασαλίδης, Αναστάσιος Εμβλωτής

doi: [10.12681/dial.16446](https://doi.org/10.12681/dial.16446)

Copyright © 2018, Θεόδωρος Καρασαλίδης, Αναστάσιος Εμβλωτής

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καρασαλίδης Θ., & Εμβλωτής Α. (2018). Πλαгиαρισμός στις μεταπτυχιακές εργασίες των φοιτητών/τριών: Διερευνώντας το φαινόμενο. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 4, 4-22. <https://doi.org/10.12681/dial.16446>

Πλαгиαρισμός σε μεταπτυχιακές διατριβές φοιτητών/τριών: Διερευνώντας το φαινόμενο

Θεόδωρος Καρασαλίδης   Αναστάσιος Εμβαλωτής

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Περίληψη

Εισαγωγή: Η διάδοση του πλαγιαρισμού αποτελεί ένα θέμα με διεθνές ερευνητικό ενδιαφέρον. Στο πλαίσιο αυτό έχουν διερευνηθεί (μερικώς) η έκταση και οι μορφές του πλαγιαρισμού στο φοιτητικό πληθυσμό. Ωστόσο, από την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, διαπιστώθηκε ότι το συγκεκριμένο ζήτημα δεν έχει ερευνηθεί σε σημαντικό βαθμό στην ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα παρά τα αναδυόμενα ανά διαστήματα περιστατικά, καθιστώντας έτσι αναγκαία τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας.

Σκοπός της έρευνας: Με την παρούσα έρευνα επιδιώκεται η διερεύνηση της διάδοσης και των μορφών του πλαγιαρισμού σε μεταπτυχιακούς φοιτητές.

Δειγματοληπτικός σχεδιασμός: Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 155 μεταπτυχιακές διατριβές και 8 αποφοίτους Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) σε κάποιο ελληνικό Πανεπιστήμιο. Αξιοποιήθηκε το λογισμικό ανίχνευσης πλαγιαρισμού Turnitin για την εξέταση των διατριβών και η ημιδομημένη συνέντευξη με τους αποφοίτους του ΠΜΣ για τη διερεύνηση του φαινομένου.

Ευρήματα: Διαπιστώθηκε ότι οι μεταπτυχιακοί φοιτητές ολισθαίνουν σε πρακτικές πλαγιαρισμού μέσω αυτολεξεί αντιγραφών, ανεπαρκών παραφράσεων και λανθασμένων ενδοκειμενικών αναφορών και παραπομπών ή/και επιμέρους ειδικών περιπτώσεων πλαγιαρισμού.

Συμπεράσματα- Προτάσεις: Προτείνεται η επέκταση της διερεύνησης του θέματος (πλαγιαρισμός στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) τόσο στους φοιτητές όσο και στο ακαδημαϊκό προσωπικό, για την αναγνώριση και πρόληψη σχετικών πρακτικών στο πλαίσιο της διασφάλισης της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά: διασφάλιση ποιότητας, μεταπτυχιακές διατριβές, μεταπτυχιακοί φοιτητές, πλαγιαρισμός.

Abstract

Introduction: The engagement in plagiarism constitutes a theme with research interest worldwide. In this context students' engagement in plagiarism and its forms have been examined (partly). However, studying the relevant bibliography it's concluded that the particular theme has not been examined to a significant extent in Greek tertiary education while a lot of academic dishonest actions have been found. So, the current research is appropriate to fill the research gap.

Purpose of the study: The current research aims at exploring graduate students' engagement in plagiarism and its forms.

Method: The sample consists of 155 theses and 8 graduate students of a graduate program in a Greek university. The software Turnitin was utilized for the

examination of theses. Furthermore, semi structured interviews were conducted with graduate students.

Results: Graduate students have been found to engage in plagiarism. The particular forms are word to word copying, inadequate paraphrasing, errors in citations and bibliography and other subcategories of plagiarism.

Implications- Conclusions: The examination of the relevant theme (plagiarism in tertiary education) among students and academic staff needs to be continued. So, the recognition and addressing of these actions will secure quality in higher education.

Keywords: graduate students, plagiarism, theses, quality assurance.

Εισαγωγή

Το θέμα της ακαδημαϊκής δεοντολογίας βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων για τη διασφάλιση ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διεθνώς. Πολλά πανεπιστήμια ή/και ακαδημαϊκές μονάδες παρέχουν ενημέρωση για τον ορθό τρόπο εκπόνησης εργασιών, καθώς και για την αναγνώριση και αποφυγή ακαδημαϊκά ανέντιμων πρακτικών. Ορισμένες φορές υιοθετείται η ενυπόγραφη συναίνεση των φοιτητών αναφορικά με την εφαρμογή του κώδικα δεοντολογίας του πανεπιστημίου στο οποίο φοιτούν, μέρος του οποίου (κώδικα) είναι η τήρηση ορθών πρακτικών πρόληψης και καταστολής του πλαγιαρισμού, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα των διαδικασιών και του επιστημονικού έργου.

Παράλληλα, σε ερευνητικό επίπεδο, εμφανίζονται (συστηματικότερα τελευταία) δημοσιεύσεις σχετικές με τα ζητήματα ακαδημαϊκής ηθικής και δεοντολογίας. Στο πλαίσιο αυτό τα θέματα του πλαγιαρισμού και εξαπάτησης αποτελούν τις βασικές έννοιες γύρω από τις οποίες έχουν εκπονηθεί ενδιαφέροντα ερευνητικά σχέδια (βλ. ενδεικτικά Zhang et al., 2013· Riasati & Rahini, 2013· Roig, 2001· Siarputra, 2013· Sims, 1995· Szabo & Underwood, 2004· Yeo, 2007· Wheeler, 2014). Ορισμένες προσεγγίσεις εστιάζουν στην εμπλοκή των φοιτητών σε πρακτικές πλαγιαρισμού, αποκαλύπτοντας ότι τέτοιες πρακτικές είναι διαδεδομένες και μάλιστα σε υψηλό ποσοστό (βλ. ενδεικτικά Eret & Ok, 2014· Harries & Rutter, 2005· Selwyn, 2008· Sheard & Dick, 2011).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως στην Ελλάδα απουσιάζει η σχετική ερευνητική ενασχόληση με το θέμα του πλαγιαρισμού και της εξαπάτησης, παρά το ότι έχουν αναδειχθεί σχετικά περιστατικά που αφορούν φοιτητές (Λακασάς, 2017) και διδάσκοντες. Οι ελάχιστες σχετικές δημοσιεύσεις (βλ. ενδεικτικά, Αβραμίδου, 2014· Benincasa, 2013· Καραμπάσης, 2012· Κυρίδης & Χρονοπούλου, 2008), δεν καλύπτουν τη θεματολογία και δεν παρέχουν ικανό ερευνητικό υπόθεμα για την επιστημονική προσέγγιση του θέματος. Η παρούσα έρευνα στοχεύει στο να καλύψει μέρος του ερευνητικού κενού αναφορικά με τη διάδοση του πλαγιαρισμού στο ελληνικό πανεπιστήμιο (εστιάζοντας στους φοιτητές), συμβάλλοντας έτσι στη σχετική ακαδημαϊκή συζήτηση.

Εννοιολογική οριοθέτηση

Η βιβλιογραφία βρίθει αναφορών για έννοιες που σχετίζονται με την ακαδημαϊκή δεοντολογία. Έννοιες όπως ο πλαγιαρισμός, η εξαπάτηση, το ακαδημαϊκό

παράπτωμα, η ακαδημαϊκή ανεντιμότητα και εντιμότητα (Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018) εμφανίζονται στις σχετικές δημοσιεύσεις.

Πλαγιαρισμός

Ο πλαγιαρισμός περιγράφει κάθε ενέργεια οικειοποίησης του έργου τρίτου χωρίς αναφορά σε αυτόν (APA, 2010· Ehrich, Howard, Mu, & Bokosmaty, 2014· Handa & Power, 2005· Κυρίδης & Χρονοπούλου, 2008· Mullin, 2009· Roberts, 2008 όπ. αναφ. στο Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018) και αποτελεί μορφή εξαπάτησης (Koul, Clariana, Jitgarun, & Songsriwittaya, 2009) και ακαδημαϊκά ανέντιμη πρακτική (Leonard, Schwieder, Buhler, Bennett, & Royster, 2014· Lin & Wen, 2007).

Ο πλαγιαρισμός εκδηλώνεται με ποικίλες μορφές βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων (Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018). Στο πλαίσιο αυτό, ο τρόπος επιτέλεσής του τον διακρίνει στις πρακτικές της αντιγραφής, της ανεπαρκούς παράφρασης, της συρραφής, της λήψης βοήθειας καθώς και των λαθών στις παραπομπές (Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018).

Αντιγραφή

Η αντιγραφή αφορά τη χρήση πληροφοριών από μία πηγή χωρίς να συνοδεύεται από παραπομπή σε αυτήν (Handa & Power, 2005· Hayes & Introna, 2005· Pecorari, 2003· Wan, Nordin, Halib, & Ghazali, 2011). Η συγκεκριμένη ενέργεια δύναται να πραγματοποιηθεί και αυτολεξεί (Howard, 1995).

Ανεπαρκής παράφραση

Η ανεπαρκής παράφραση¹ μπορεί να εκδηλωθεί είτε με παράφραση ορισμένων πληροφοριών χωρίς παραπομπή στην πηγή τους (Hu & Lei, 2012· Park, 2004· Walker, 1998), είτε με αυτολεξεί παρουσίαση των πληροφοριών και σχετική αναφορά στο δημιουργό τους (Walker, 1998), είτε με επιφανειακή αλλαγή του λεξιλογίου της πηγής χωρίς ωστόσο να συνοδεύεται από παραπομπή σε αυτήν (Ehrich et al., 2014· Zafarghandi, Khoshroo, & Barkat, 2012· Patrick, 2014).

Συρραφή

Η συρραφή περιγράφει τη διαδικασία σύνθεσης πληροφοριών από διάφορες πηγές συρράβοντάς τις με επιφανειακές αλλαγές (Howard, 1995· Klausman, 1999· Patrick, 2014) με ή χωρίς τη σχετική παραπομπή στις πηγές (Tauginienė et al., 2018).

Αυτοπλαγιαρισμός

Ο αυτοπλαγιαρισμός λαμβάνει χώρα όταν ένας ερευνητής αξιοποιεί ένα μέρος προηγούμενης δημοσίευσής του σε μία νέα εργασία του χωρίς να αναφέρει την αρχική (APA, 2010· Cosma & Joy, 2008· Ehrich et al., 2014 όπ. αναφ. στο Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018). Ο τεμαχισμός και η δημοσίευση ερευνητικών ευρημάτων σε διακριτά άρθρα με κοινά δεδομένα (Scanlon, 2007), η υποβολή μιας εργασίας σε διαφορετικά

---

¹ Ο ορθός τρόπος παράφρασης αφορά την παρουσίαση του νοήματος μιας πηγής με διαφορετικό τρόπο σε σχέση με τον δημιουργό της παραπέμποντας στο πρωτότυπο υλικό (Breen & Maassen, 2005· Goh, 2013· Roig, 2001 όπ. αναφ. στο Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018).

μαθήματα (Park, 2004· Walker, 1998) και η πολλαπλή δημοσίευση (Κυρίδης & Χρονοπούλου, 2008), συνιστούν ορισμένες μορφές του αυτοπλαγιαρισμού.

Λήψη βοήθειας

Η λήψη βοήθειας περιλαμβάνει μια σειρά πρακτικών παροχής βοήθειας σχετικά με τη συγγραφή εργασίας από τρίτο πρόσωπο (Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018). Ενέργειες όπως η αγορά ή ο δανεισμός εργασίας (Howard, 1995) και η ανάθεση της συγγραφής εργασίας σε τρίτο πρόσωπο (Martin, 1994· Park, 2004· Selwyn, 2008· Walker, 1998) συγκαταλέγονται σε αυτή τη διάσταση του πλαγιαρισμού.

Προβλήματα και σφάλματα στις παραπομπές

Μια ακόμη μορφή του πλαγιαρισμού περιλαμβάνει τον προβληματικό τρόπο παρουσίασης παραπομπών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται λάθη στις παραπομπές, αξιοποίηση ελλιπών στοιχείων (Patrick, 2014· Roberts, 2008), παραπομπή σε ανύπαρκτη πηγή (Patrick, 2014), αντιγραφή πληροφοριών χωρίς αναφορά στο δημιουργό τους (Patrick, 2014· Roberts, 2008), κ.ά.

Εξαπάτηση

Ως εξαπάτηση ορίζεται η παραβίαση των κανόνων στο ακαδημαϊκό πλαίσιο (Sheard, Markham, & Dick, 2003), προκειμένου κάποιος να αποκτήσει αθέμιτα αναγνώριση (Joy, Cosma, Sinclair, & Yau, 2009 όπ. αναφ. στο Καρασαλίδης & Εμβαλωτής, 2018).

Ακαδημαϊκό παράπτωμα

Οι ακαδημαϊκά ανέντιμες πρακτικές που αντίκεινται στους κανόνες δεοντολογίας συνιστούν ακαδημαϊκά παραπτώματα (Κυρίδης & Χρονοπούλου, 2008). Πρόκειται για ενέργειες που οδηγούν στην αθέμιτη απόκτηση ακαδημαϊκής αναγνώρισης στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής κοινότητας (Tauginiené et al., 2018). Ο πλαγιαρισμός, η εξαπάτηση (Schrimsher, Northrup, & Alverson, 2011), η καταστροφή εργασίας τρίτου και η κατασκευή ερευνητικών δεδομένων (Κυρίδης & Χρονοπούλου, 2008) είναι ορισμένες μορφές παραπτωμάτων.

Ακαδημαϊκή ανεντιμότητα

Η ακαδημαϊκή ανεντιμότητα περιγράφει τη λήψη ή προσφορά αθέμιτης βοήθειας στο ακαδημαϊκό πλαίσιο (Storch & Storch, 2002 όπ. αναφ. στο Oran, Can, Senol, & Hadimli, 2015) προκειμένου να κατοχυρωθεί υψηλή βαθμολογία, κάποιο διαπιστευτήριο (π.χ. δίπλωμα), ή γενικά προσόν (Lin & Wen, 2007). Ορισμένες ανέντιμες πρακτικές είναι ο πλαγιαρισμός, η αντιγραφή, η επινόηση και παραποίηση της βιβλιογραφίας κ.ά. (McCabe & Trevino, 1993).

Ακαδημαϊκή ακεραιότητα

Η έννοια της ακαδημαϊκής εντιμότητας ή ακεραιότητας (Benincasa, 2013) περιγράφει τις έντιμες πρακτικές στην ακαδημαϊκή κοινότητα (Turner & Beemsterboer, 2003) σε αντίθεση με τις παραπάνω περιγραφόμενες έννοιες. Η έννοια περιγράφει τη

συμμόρφωση με τις ισχύουσες αρχές στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και της έρευνας (Tauginienė et al., 2018).

Η εμπλοκή των φοιτητών σε ενέργειες πλαγιαρισμού

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας διαπιστώνεται πως υπάρχει ερευνητικό ενδιαφέρον αναφορικά με την εμπλοκή των φοιτητών σε ενέργειες πλαγιαρισμού (βλ. ενδεικτικά, Eret & Ok, 2014· Harries & Rutter, 2005· Selwyn, 2008· Sheard & Dick, 2011· κ.ά.). Στο πλαίσιο αυτό εντοπίζονται έρευνες οι οποίες αξιοποίησαν ποικιλία ερευνητικών εργαλείων, όπως σενάρια², ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις καθώς, επίσης, και τον έλεγχο των φοιτητικών εργασιών με ή χωρίς τη χρήση κάποιου λογισμικού ανίχνευσης του πλαγιαρισμού.

Σύμφωνα με τα ευρήματα των ερευνών οι οποίες αξιοποίησαν σενάρια για τη διερεύνηση της εμπλοκής των φοιτητών σε ενέργειες πλαγιαρισμού, ο φοιτητικός πληθυσμός εμφανίζεται να ολισθαίνει (κατ' επιλογή ή όχι) σε αντιδεοντολογικές πρακτικές. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες υποστήριξαν την εμπλοκή των ίδιων ή τρίτων στην αντιγραφή (Akbulut et al., 2008· Brimble & Stevenson-Clarke, 2005· Curtis & Popal, 2011· Dick, Sheard, & Markham, 2001· Eret & Ok, 2014· Franklyn-Stokes & Newstead, 1995· Zafarghandi et al., 2012· Harries & Rutter, 2005· Lim & See, 2001· Lin & Wen, 2007· Mazer & Hunt, 2012· Marshall & Garry, 2006· Risquez, O'Dwyer, & Ledwith, 2011· Scanlon & Neumann, 2002· Selwyn, 2008· Sheard & Dick, 2011· Stephens, Young, & Calabrese, 2007· Williams, Tanner, Beard, & Hale, 2012), τη λήψη βοήθειας (Akbulut et al., 2008· Brimble & Stevenson-Clarke, 2005· Curtis & Popal, 2011· Dick et al., 2001· Eret & Ok, 2014· Franklyn-Stokes & Newstead, 1995· Harries & Rutter, 2005· Lim & See, 2001· Lin & Wen, 2007· Mazer & Hunt, 2012· McCabe, 1992· Scanlon & Newmann, 2002· Selwyn, 2008· Sheard & Dick, 2011· Stephens et al., 2007· Williams et al., 2012), την ανεπαρκή παράφραση (Curtis & Popal, 2011· Eret & Ok, 2014· Franklyn-Stokes, & Newstead, 1995· Zafarghandi et al., 2012· Lim & See, 2001· Stephens et al., 2007), τον αυτοπλαγιαρισμό (Akbulut et al., 2008· Curtis & Popal, 2011· Dick et al., 2001· Eret & Ok, 2014· Zafarghandi et al., 2012· Sheard & Dick, 2011· Williams et al., 2012), τη συρραφή (Akbulut et al., 2008· Eret & Ok, 2014· Marshall & Garry, 2006), καθώς, επίσης, και σε λάθη στις παραπομπές και τις βιβλιογραφικές αναφορές (Akbulut et al., 2008· Eret & Ok, 2014· Lim & See, 2001· Lin & Wen, 2007· McCabe, 1992). Τα αποτελέσματα αυτά συμπίπτουν με μια σειρά μελετών στις οποίες αξιοποιήθηκαν ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις (σε συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια) αναφορικά με την εμπλοκή των υποκειμένων ή τρίτων σε αντιδεοντολογικές πρακτικές (Αβραμίδου, 2014· Andrews, Smith, Henzi, & Demps, 2007· Arce Espinoza & Monge Najera, 2014· Bamford & Sergiou, 2005· Chuda, Navrat, Kovacova, & Humay, 2012· Deckert, 1993· Honny, Gadbury-Amyot, Overman, WilkinsKristi, & Petersen, 2010· Leonard et al., 2014· McCabe, 1992· Oran et al., 2015· Perry, 2010· Pickard, 2006· Schrimsher et al., 2011· Szabo & Underwood, 2004· Wan et al., 2011· Williams et al., 2012).

Η ίδια εικόνα διαμορφώθηκε στις έρευνες στο πλαίσιο των οποίων έγινε έλεγχος των εργασιών φοιτητών για τη διερεύνηση της ολίσθησης σε πρακτικές πλαγιαρισμού (Αβραμίδου, 2014· Bilic-Zulle, Azman, Frkovic, & Petroveckí, 2008· Bilic-Zulle, Frkovic,

---

² Στα σενάρια περιγράφονται ενέργειες πλαγιαρισμού στις οποίες οι φοιτητές καλούνται να τοποθετηθούν για το εάν οι ίδιοι ή τρίτοι έχουν εμπλακεί σε αυτές.

Turk, Azman, & Petroveck, 2005· Ellery, 2008· Gilmore, Strickland, Timmerman, Maher, & Feldon, 2010· Goh, 2013· Guerin & Picard, 2012· Moore, 2014· Pecorari, 2003· Vieyra, Strickland, & Timmerman, 2013). Ενδεικτικά, ορισμένες μορφές πλαγιαρισμού οι οποίες εντοπίστηκαν στις εργασίες είναι ο αυτοπλαγιαρισμός (Goh, 2013), η αντιγραφή δευτερογενών πηγών (Moore, 2014· Pecorari, 2003), ο πλαγιαρισμός εικόνων (Αβραμίδου, 2014), η ανεπαρκής παράφραση (Ellery, 2008· Gilmore et al., 2010· Moore, 2014· Vieyra, Strickland, & Timmerman, 2013), η αντιγραφή χωρίς παραπομπή (Gilmore et al., 2010· Goh, 2013) και η αυτολεξεί αντιγραφή (Moore, 2014· Vieyra et al., 2013) χωρίς παραπομπή (Pecorari, 2003· Vieyra et al., 2013) και εισαγωγικά (Αβραμίδου, 2014· Ellery, 2008). Επίσης, εντοπίστηκαν η συρραφή διάφορων πηγών (Αβραμίδου, 2014· Goh, 2013· Guerin & Picard, 2012· Moore, 2014· Pecorari, 2003), η εναλλαγή στο στυλ των παραπομπών και βιβλιογραφικών αναφορών (Moore, 2014), η απουσία παραπομπών (Pecorari, 2003· Vieyra et al., 2013), λάθη σε βιβλιογραφικές αναφορές (Moore, 2014) και ενδοκειμενικές παραπομπές (Ellery, 2008· Moore, 2014· Vieyra et al., 2013) και η μη συμπερίληψη πηγής/ών στη βιβλιογραφία (Moore, 2014).

Συμπερασματικά, η μελέτη των σχετικών ευρημάτων οδηγεί στη διαπίστωση πως ο πλαγιαρισμός είναι διαδεδομένος στο φοιτητικό πληθυσμό και μάλιστα με ποικίλες εκφάνσεις.

Λογισμικά ανίχνευσης του πλαγιαρισμού

Ένας διαδεδομένος τρόπος αξιολόγησης των εργασιών για ενδεχόμενο πλαγιαρισμό αποτελεί η αξιοποίηση ειδικών λογισμικών ανίχνευσης τέτοιων πρακτικών. Στο πλαίσιο αυτό απαντώνται διάφορα εργαλεία όπως είναι το Turnitin, το Safeassign, το Wcopyfind, το Copyspace, το Eve2, το Viper, το iThenticate, το plagiarism checker, το Splat, το Dupli Checker, κ.ά.

Ο τρόπος λειτουργίας των προγραμμάτων αυτών είναι παρόμοιος (Αβραμίδου, 2014). Τα λογισμικά πραγματοποιούν σύγκριση ενός αρχείου με ένα μεγάλο όγκο διαδικτυακού υλικού³ παρέχοντας μια έκθεση αυθεντικότητας στην οποία δίνονται το ποσοστό κειμενικής σύμπτωσης και οι πηγές της⁴ (Αβραμίδου, 2014 όπ. αναφ. στο Καρασαλίδης, 2016).

Ο έλεγχος πλαγιαρισμού μέσω λογισμικού εμφανίζει -μέχρι στιγμής- μειονεκτήματα: η βάση δεδομένων δε συμπεριλαμβάνει όλες τις διαδικτυακές πηγές (Αβραμίδου, 2014), ενώ, παράλληλα, περιορίζεται στη σύγκριση μόνο με ψηφιακές πηγές αποκλείοντας (φυσικά) το έντυπο υλικό. Ακόμη, η αναφορά αυθεντικότητας παρέχει απλώς ενδείξεις πλαγιαρισμού μέσω της κειμενικής σύμπτωσης (Noynaert, 1997 όπ. αναφ. στο Αβραμίδου, 2014) και ο χρήστης οφείλει να πραγματοποιήσει περαιτέρω ποιοτικό έλεγχο⁵ (Αβραμίδου, 2014· Bretag & Mahmud, 2009· Goh, 2013),

³ http://turnitin.com/en_us/what-we-offer/originality-checking· <http://www.safeassign.com/>

⁴ https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Student/Student_QuickStart_Guide· <http://www.canexus.com/about/teve.shtml>· <http://www.scanmyessay.com/features.php>· <http://www.ithenticate.com/products/faqs>· <http://www.plagtracker.com/>· <http://www.duplichecker.com/>

⁵ https://enus.help.blackboard.com/Learn/9.1_Older_Versions/9.1_SP_10_and_SP_11/Administrator/110_Building_Blocks/010_Featured_Building_Blocks/SafeAssign· <http://www.ithenticate.com/products/faqs>

αντιπαραβάλλοντας το κείμενο με τις προτεινόμενες πηγές⁶ προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη πλαγιαρισμού. Τέλος, προβληματισμός εγείρεται αναφορικά με τη διαφορετική γλώσσα μεταξύ πηγής και κειμένου, όταν το κείμενο έχει υποστεί μετάφραση (Αβραμίδου, 2014).

Το Turnitin είναι ένα από τα εργαλεία το οποίο αξιοποιήθηκε αποτελεσματικά και υποστηρίχθηκε από μια σειρά ερευνών (Barrett & Malcolm, 2006· Guerin & Pickard, 2012· Mazer & Hunt, 2012). Διαπιστώθηκε πως η ενημέρωση (και μόνο) για την αξιοποίηση του λογισμικού μείωσε το ενδεχόμενο εμπλοκής των φοιτητών σε πρακτικές πλαγιαρισμού (Mazer & Hunt, 2012). Επίσης, βρέθηκε πως η αξιοποίηση της έκθεσης αυθεντικότητας από τους φοιτητές για τη βελτίωση του γραπτού τους μείωσε το ποσοστό κειμενικών συμπτώσεων (Barrett & Malcolm, 2006).

Η τεχνολογία, λοιπόν, παρέχει σημαντικά αλλά όχι επαρκή μέσα για τη διασφάλιση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας, καθιστώντας καθοριστική τη συμβολή του ερευνητή στην αξιολογική διαδικασία.

Ερευνητικός στόχος

Λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή ερευνητική ενασχόληση αναφορικά με την εμπλοκή των φοιτητών σε πρακτικές πλαγιαρισμού και τη σπουδαιότητα του θέματος, όπως περιγράφηκε στην εισαγωγική ενότητα, διατυπώθηκε ως στόχος του ερευνητικού μας εγχειρήματος η διερεύνηση της εκδήλωσης πλαγιαρισμού και η διαπίστωση της τυπολογίας του στις εργασίες των φοιτητών ενός Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) στις Επιστήμες της Αγωγής σε κάποιο ελληνικό Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΕΙ).

Ερευνητικά ερωτήματα

Στο πλαίσιο της ερευνητικής στόχευσης και σύμφωνα με μια σειρά ερευνών στις οποίες διαπιστώθηκε η εμπλοκή φοιτητών σε αντιδεοντολογικές πρακτικές (βλ. σχετικά Αβραμίδου, 2014· Bilic-Zulle et al., 2008· Bilic-Zulle et al., 2005· Ellery, 2008· Gilmore et al., 2010· Goh, 2013· Guerin & Picard, 2012· Moore, 2014· Pecorari, 2003· Vieyra et al., 2013) και μάλιστα με ποικίλες μορφές [βλ. ενδεικτικά, αντιγραφή (Αβραμίδου, 2014· Ellery, 2008· Gilmore et al., 2010· Goh, 2013· Howard, 2000· Pecorari, 2003· Vieyra et al., 2013), ανεπαρκής παράφραση (Ellery, 2008· Gilmore et al., 2010· Moore, 2014· Vieyra et al., 2013), λάθη στη χρήση ενδοκειμενικών παραπομπών (Ellery, 2008· Moore, 2014· Vieyra et al., 2013) καθώς και βιβλιογραφικών αναφορών (Moore, 2014)] διατυπώθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

Ερευνητικό ερώτημα 1: ολισθαίνουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές σε ακαδημαϊκά ανέντιμες πρακτικές και ειδικότερα σε μορφές πλαγιαρισμού στις μεταπτυχιακές διατριβές τους;

Ερευνητικό ερώτημα 2: (εφόσον η απάντηση στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα είναι θετική) σε ποιες μορφές πλαγιαρισμού (σύμφωνα με τη διεθνή τυπολογία) ολισθαίνουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές;

---

⁶ https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Instructor/Instructor_QuickStart_Guide

Μεθοδολογία έρευνας

Μέθοδος

Στο πλαίσιο της έρευνας η έμφαση δόθηκε στην ποιοτική προσέγγιση αξιοποιώντας την τεχνική της συνέντευξης, καθώς και ο έλεγχος των μεταπτυχιακών διατριβών για ενδεχόμενο πλαγιαρισμού.

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 155 μεταπτυχιακές διατριβές αποφοίτων ενός ΠΜΣ στις Επιστήμες της Αγωγής ελληνικού ΑΕΙ. Παρουσιάζονται τα ευρήματα εννέα περιπτώσεων όπου εντοπίστηκε υψηλό ποσοστό πλαγιαρισμού (άνω του 30%). Συγχρόνως (και προκειμένου να προσεγγιστεί σφαιρικά το πρόβλημα), διεξήχθησαν συνεντεύξεις με 8 αποφοίτους του συγκεκριμένου Προγράμματος ώστε να εξεταστούν οι απόψεις και αντιλήψεις τους για το θέμα του πλαγιαρισμού.

Η μέθοδος δειγματοληψίας που αξιοποιήθηκε ήταν η βολική δειγματοληψία προκειμένου να υπάρξει εύκολη πρόσβαση στα υποκείμενα. Γι' αυτό το λόγο τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας δεν είναι γενικεύσιμα στον ευρύτερο πληθυσμό (Cohen, Manion, & Morrison, 2008· Ίσαρη & Πουρκός, 2015).

Τα ερευνητικά εργαλεία

Έλεγχος των μεταπτυχιακών διατριβών

Για τη διερεύνηση της διάδοσης του πλαγιαρισμού στους φοιτητές και προκειμένου να ελεγχθούν (ως προς ενδεχόμενο πλαγιαρισμό) οι μεταπτυχιακές διατριβές αξιοποιήθηκε το λογισμικό Turnitin, το οποίο παρουσιάζει το ποσοστό κειμενικής ομοιότητας τμημάτων της εκάστοτε εργασίας με διαδικτυακές πηγές⁷. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ποιοτικός έλεγχος των κειμενικών συμπτώσεων με σύγκριση των αποσπασμάτων με τις πρωτογενείς πηγές που πρότεινε το λογισμικό, προκειμένου να εξακριβωθεί το ενδεχόμενο πλαγιαρισμού⁸.

Οι εργασίες οι οποίες παρουσιάζονται στην έρευνα είναι εκείνες στις οποίες εντοπίστηκε υψηλό ποσοστό πλαγιαρισμού μετά τον έλεγχο. Στις συγκεκριμένες εργασίες πραγματοποιήθηκε εξαντλητικός (και ποιοτικός) έλεγχος μέχρι να εμφανιστεί κορεσμός των τύπων του πλαγιαρισμού που θα μπορούσε (ενδεχομένως) να διαπιστωθεί.

Συνεντεύξεις

Στη συνέχεια και εφαρμόζοντας αυστηρές διαδικασίες ανωνυμοποίησης του περιεχομένου πραγματοποιήθηκαν οκτώ (8) συνεντεύξεις προκειμένου να αναδειχθούν οι απόψεις και αντιλήψεις (Ίσαρη & Πουρκός, 2015) σχετικά με τις πρακτικές των φοιτητών για την εκπόνηση εργασιών.

⁷https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Student/Student_QuickStart_Guide

⁸https://guides.turnitin.com/01_Manuals_and_Guides/Instructor/Instructor_QuickStart_Guide

Η προσέγγιση των συμμετεχόντων στην έρευνα έγινε μέσω της σελίδας κοινωνικής δικτύωσης facebook, λόγω έλλειψης στοιχείων επικοινωνίας (τηλέφωνο, email). Αρχική επιδίωξη ήταν να προσεγγιστούν τα υποκείμενα στις εργασίες των οποίων εντοπίστηκε υψηλό ποσοστό πλαγιαρισμού. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν κατέστη εφικτό γιατί είτε δεν ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση συμμετοχής στην έρευνα είτε δεν εντοπίστηκαν στο facebook. Στο πλαίσιο αυτό, συμμετείχαν όσοι ήταν πρόθυμοι να συνδράμουν στο εγχείρημα.

Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν ατομικά είτε μέσω skype είτε μέσω τηλεφώνου, διάρκειαν 20-25 λεπτά και ηχογραφήθηκαν (βλ. Πίνακα 1). Η επιλογή της τηλεφωνικής συνέντευξης επιτρέπει την προσέγγιση γεωγραφικά διασπαρμένου δείγματος, έχει μικρό κόστος ως προς το χρόνο και την προσπάθεια (Robson, 2010), ενώ, παράλληλα, περιορίζεται η επιρροή του συνεντευκτή στα υποκείμενα (Bradburn & Sudman, 1979 όπ.αναφ. στο Robson, 2010).

Ο τύπος συνέντευξης που επελέγη ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη προκειμένου να υπάρχει η αναγκαία ελευθερία έκφρασης στους συνεντευξιαζόμενους για να συγκεντρωθούν οι επιθυμητές πληροφορίες (Βάμβουκας, 2000). Στο πλαίσιο αυτό ο συνεντευκτή κατευθύνει τη συζήτηση περιορίζοντας πιθανές παρεμβάσεις του ώστε τα υποκείμενα να απαντούν ελεύθερα για τα υπό διερεύνηση ζητήματα (Βάμβουκας, 2000). Συγκεκριμένα, αναπτύχθηκαν προκαθορισμένες ερωτήσεις η σειρά των οποίων, καθώς και ο τρόπος εκφοράς τους δύναται να αλλάξει από το συνεντευκτή (Ισαρη & Πουρκός, 2015· Robson, 2010). Παράλληλα, η ημιδομημένη συνέντευξη επιτρέπει τη μετάβαση από το ένα θέμα στο άλλο με βάση τα λεγόμενα των υποκειμένων (Robson, 2010).

Με βάση τα παραπάνω, συγκροτήθηκαν άξονες οι οποίοι αποτέλεσαν το σχέδιο της συνέντευξης. Ορισμένες από τις ερωτήσεις της συνέντευξης είχαν ως εξής:

- Παρακολούθησες μεταπτυχιακά μαθήματα σχετικά με τον τρόπο συγγραφής των εργασιών; Αν ναι, έμεινες ικανοποιημένος;
- Στη βιβλιογραφία γίνεται συχνά λόγος για φοιτητές που καταφεύγουν στην αντιγραφή (αναφέρθηκαν ποικίλες μορφές πλαγιαρισμού για σχολιασμό) προκειμένου να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους. Ποια είναι η άποψή σου γι' αυτό;
- Έχεις σκεφτεί ή εμπλακεί σε κάποια από τις προηγούμενες ενέργειες; Ναι/Όχι, γιατί;

Κωδικός φοιτητή/τριας	Προπτυχιακές Σπουδές	Άλλες Μεταπτυχιακές σπουδές	Διδακτορικές σπουδές
Φ01	Επιστήμες της Αγωγής	Όχι	Ναι
Φ02	Επιστήμες της Αγωγής	Όχι	Όχι
Φ03	Ψυχολογία	Ναι	Όχι
Φ04	Επιστήμες της Αγωγής	Όχι	Όχι
Φ05	Επιστήμες της Αγωγής	Όχι	Όχι
Φ06	Επιστήμες της Αγωγής	Όχι	Όχι

Φ07	Επιστήμες της Αγωγής	Όχι	Όχι
Φ08	Επιστήμες της Αγωγής	Όχι	Όχι

Πίνακας 1

Στοιχεία συνεντευξιζομένων

Η θεματική ανάλυση περιεχομένου αξιοποιήθηκε για την επεξεργασία των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων. Στο πλαίσιο αυτής ο λόγος των υποκειμένων κωδικοποιήθηκε για την αντικειμενική ανάλυσή του (Βάμβουκας, 2000· Cohen et al., 2008). Συγκεκριμένα, ο λόγος οργανώθηκε σε ενότητες με κριτήριο το θέμα και ως εκ τούτου επελέγη η θεματική ανάλυση περιεχομένου (Βάμβουκας, 2000). Γι' αυτό το σκοπό αξιοποιήθηκε η διατμηματική/ κατηγορική οργάνωση (Ισαρη & Πουρκός, 2015) όπου τα επιμέρους τμήματα του λόγου οργανώθηκαν σε ομάδες για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα (Brown & Clarke, 2006 όπ. αναφ. στο Ισαρη & Πουρκός, 2015). Για την ομαδοποίηση ο ερευνητής όρισε επιμέρους κωδικούς/ κατηγορίες στα μέρη των αποσπασμάτων (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Οι κωδικοί που διαμορφώθηκαν ήταν οι «επιτέλεση πλαγιαρισμού από τρίτους» και «επιτέλεση πλαγιαρισμού από τους ίδιους» και ενοποιήθηκαν υπό το ευρύτερο θέμα «διάδοση- επιτέλεση του πλαγιαρισμού».

Κατά τη διάρκεια της ανάλυσης υπολογίστηκε ο δείκτης Κάππα⁹ για την αξιοπιστία μεταξύ των ερευνητών που μελέτησαν το απομαγνητοφωνημένο κείμενο των συνεντεύξεων και βρέθηκε 0,8, τιμή που κρίνεται σημαντική και αποδεκτή (Γαλάνης, 2013· Ουζούνη & Νακάκης, 2011).

Ευρήματα

Διάδοση του πλαγιαρισμού

Από τον έλεγχο των εργασιών διαπιστώθηκε πως ο πλαγιαρισμός είναι υπαρκτός με ποικίλες μορφές και σε διαφορετική έκταση. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα ευρήματα εννέα περιπτώσεων (διατριβών), καθώς σε αυτές εντοπίστηκε το υψηλότερο ποσοστό πλαγιαρισμού. Ο έλεγχος των μορφών έγινε μέχρι να επέλθει κορεσμός στις μορφές που εντοπίστηκαν στις εργασίες. Στόχος της έρευνας δεν ήταν η μέτρηση της έκτασης του φαινομένου, γι' αυτό το λόγο δε δίνονται στοιχεία αναφορικά με το ποσοστό του πλαγιαρισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, αναδείχθηκαν τέσσερις βασικές μορφές και ορισμένες περιπτώσεις οι οποίες εντάσσονται σε περισσότερες από μία μορφή. Οι μορφές που διαπιστώθηκαν είναι ο πλαγιαρισμός δευτερογενούς πηγής (7/9)¹⁰ στην οποία εντάσσονται η ανεπαρκής παράφραση της πηγής (2/9), η παράλειψη της παραπομπής (1/9) ή η παραπομπή σε άλλη πηγή (1/9), καθώς και η αυτολεξεί αντιγραφή χωρίς

⁹Ο δείκτης αξιοπιστίας μεταξύ παρατηρητών κάππα βρέθηκε μέσω της παράστασης δείκτης κάππα= $o-c/1-c$, όπου με ο συμβολίζεται η παρατηρηθείσα συμφωνία, με c η τυχαία συμφωνία, ενώ με 1 η πλήρης συμφωνία (Γαλάνης, 2013).

¹⁰ Στην παρένθεση παρουσιάζεται ο αριθμός των εργασιών στις οποίες εντοπίστηκε η αντίστοιχη μορφή πλαγιαρισμού.

παραπομπή, εισαγωγικά, ή τροποποιημένη εσοχή (9/9), μορφές στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η αυτολεξεί αντιγραφή με παραπομπή σε άλλη πηγή (2/9). Συγχρόνως, εμφανίστηκαν άλλες δύο μορφές και συγκεκριμένα η ανεπαρκής παράφραση (8/9) και οι λανθασμένες ενδοκειμενικές (7/9) ή βιβλιογραφικές αναφορές (9/9) στις οποίες εντάσσονται τα λάθη σε παραπομπές και τη βιβλιογραφία, καθώς και η μη εισαγωγή παραπομπής (2/9) ή πηγής στη βιβλιογραφία (7/9), ενδείξεις των τεχνογραφικών (α)δεξιοτήτων των φοιτητών (Πίνακας 2).

Μορφές πλαγιαρισμού	Φ01	Φ02	Φ03	Φ04	Φ05	Φ06	Φ07	Φ08	Φ09
Πλαγιαρισμός δευτερογενούς πηγής	*11	*		*		*	*	*	*
Πλαγιαρισμός δευτερογενούς πηγής με ανεπαρκή παράφραση της		*						*	
Πλαγιαρισμός δευτερογενούς πηγής με αφαίρεση της παραπομπής		*							
Πλαγιαρισμός δευτερογενούς πηγής με παραπομπή σε άλλη πηγή				*					
Αυτολεξεί αντιγραφή χωρίς παραπομπή, εισαγωγικά ή τροποποιημένη εσοχή	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Αυτολεξεί αντιγραφή με παραπομπή σε άλλη πηγή	*			*	*				
Ανεπαρκής παράφραση	*		*	*	*	*	*	*	*

¹¹ Με το * δηλώνεται η μορφή πλαγιαρισμού που εντοπίστηκε στην αντίστοιχη διατριβή.

Λάθη σε βιβλιογραφικές αναφορές	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Λάθη σε ενδοκειμενικές παραπομπές	*	*	*		*	*	*	*	
Μη συμπερίληψη ενδοκειμενικής παραπομπής στη βιβλιογραφία	*				*				
Μη συμπερίληψη αξιοποιημένης πηγής στη βιβλιογραφία	*	*		*		*	*	*	*

Πίνακας 2

Μορφές πλαγιαρισμού που εντοπίστηκαν στις μεταπτυχιακές διατριβές

Οι συνεντεύξεις με τους αποφοίτους αναδεικνύουν το μέγεθος του προβλήματος. Οι περισσότεροι απόφοιτοι ισχυρίστηκαν πως ήταν γνώστες πρακτικών πλαγιαρισμού από συναδέλφους τους.

Συνεντευκτής (Σ): Κατά τη διάρκεια των σπουδών υπήρχαν συμφοιτητές, συμφοιτήτριες σου που έκαναν κάτι από αυτά; Ήξερες άτομα;
 Φ01: Κάτι από αυτά δεν είχε υποπέσει στην αντίληψή μου. Το μόνο που μπορώ, που πιστεύω ότι μπορεί να έχει γίνει, και αυτό δεν είμαι και τόσο σίγουρη, είναι αυτό που είπες ότι αντιγράφουν κείμενα χωρίς να γράφουν την παραπομπή ή τη βιβλιογραφία. Κατά τα άλλα, δεν ξέρω κάτι άλλο.

Στην έρευνα έλαβε μέρος μόνο ένα υποκείμενο στην εργασία του οποίου εντοπίστηκαν πρακτικές πλαγιαρισμού, καθώς δεν κατέστη εφικτή η προσέγγιση των υπόλοιπων. Το συγκεκριμένο άτομο είχε διαφορετική άποψη από τους συναδέλφους του:

Σ: Εσύ στο πλαίσιο των σπουδών σου είχες συμφοιτητές ή συμφοιτήτριες που έκαναν κάτι τέτοιο; Γνώριζες ότι συμβαίνει;
 Φ07: Όχι δε γνωρίζω. Δεν ξέρω αν έγινε κάτι τέτοιο.

Τρεις απόφοιτοι (από τους οκτώ με τους οποίους έγιναν συνεντεύξεις) παραδέχτηκαν την εμπλοκή τους σε πρακτικές πλαγιαρισμού. Παρουσίασαν μάλιστα ως αιτίες την άγνοια επί του θέματος της εργασίας (γενικά), ή των τεχνογραφικών προδιαγραφών, καθώς και του αποδεκτού τέτοιων τακτικών στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ή σε «μικρές» εργασίες. Συγχρόνως, θεώρησαν «λάθος» τη συγκεκριμένη πρακτική επικαλούμενοι τον αυτοσεβασμό, την αυτοεκτίμηση και το σεβασμό στην επιστημονική κοινότητα:

Σ: Εσύ σκέφτηκες ποτέ να κάνεις κάτι τέτοιο;

Φ02: Όχι. Θεωρώ ότι κάθε επιστήμονας που σέβεται τον εαυτό του και θέλει να κάνει μία προσωπική εργασία από την οποία θα μάθει πράγματα, πρέπει να διαβάσει, να προσπαθήσει μόνος του και να φτιάξει ένα δικό του πόνημα. Το να αντιγράψεις κομμάτια άλλων δεν προσφέρει απολύτως τίποτα ούτε σε σένα σαν επιστήμονα ούτε στην υπόλοιπη κοινότητα.

Σ: Ποιες πιστεύεις είναι οι αιτίες που θα οδηγούσαν κάποιον να κάνει κάτι από αυτά;¹²

Φ04: Όντως και εγώ το έχω κάνει, αλλά όχι ηθελημένα γιατί πραγματικά δεν ήξερα όταν μπήκα στο πανεπιστήμιο στο α εξάμηνο ότι αυτό είναι λάθος, γιατί στο λύκειο οι εργασίες γίνονταν κατ' αυτόν τον τρόπο, όπως ξέρεις. Οπότε από τη στιγμή που κανείς δεν μας είχε ενημερώσει πως πρέπει να γίνονται οι παραπομπές, γιατί πρέπει να γίνονται οι παραπομπές, με ποιον τρόπο πρέπει να γράφουμε μία εργασία, προφανώς, και δεν μπορούσα να το ξέρω από μόνη μου... οπότε σίγουρα έχουν μερίδιο ευθύνης και οι καθηγητές.

Σ: Εσύ σκέφτηκες ποτέ να κάνεις κάτι τέτοιο;

Φ08: Εεεε, το έχω κάνει σε πτυχιακό επίπεδο γιατί δε γνώριζα ότι είναι τόσο... έτσι νόμιζα ότι έπρεπε να γίνει η εργασία. Δεν ήξερα ότι δεν είναι σωστό.

Συνοψίζοντας, διαπιστώθηκε πως ο πλαγιαρισμός είναι διαδεδομένη πρακτική με ποικίλες μορφές στους φοιτητές του δείγματος.

Συζήτηση

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου ερευνητικού εγχειρήματος εξετάστηκε η πρακτική του πλαγιαρισμού σε μεταπτυχιακούς φοιτητές μέσω του ελέγχου μεταπτυχιακών διατριβών τους και συνεντεύξεων.

Η μελέτη των ευρημάτων οδηγεί στη διαπίστωση πως ο πλαγιαρισμός υφίσταται ως πρακτική στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κάτι που επιβεβαιώνει προγενέστερα ερευνητικά ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας (Akbulut et al., 2008· Andrews et al., 2007· Arce Espinoza & Monge Najera, 2014· Bamford & Sergiou, 2005· Bimble & Stevenson-Clarke, 2005· Chuda et al., 2012· Deckert, 1993· Dick et al., 2001· Eret & Ok, 2014· Franklyn-Stokes & Newstead, 1995· Zafarghandi et al., 2012· Harries & Rutter, 2005· Honny et al., 2010· Leonard et al., 2014· Lim & See, 2001· Lin & Wen, 2007· Marshall & Garry, 2006· Mazer & Hunt, 2012· McCabe, 1992· Oran et al., 2015· Perry, 2010· Pickard, 2006· Risquez et al., 2011· Scanlon & Neuman, 2002· Schrimsher et al., 2011· Selwyn, 2008· Sheard & Dick, 2011· Stephens et al., 2007· Szabo & Underwood, 2004· Wan et al., 2011· Williams et al., 2012). Συνεπώς, απαντάται θετικά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αναφορικά με τη διάδοση πρακτικών πλαγιαρισμού στους φοιτητές.

Αναγνωρίστηκαν, συγχρόνως, στο περιορισμένο δείγμα διατριβών, διάφορες μορφές πλαγιαρισμού απαντώντας στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τις εκφάνσεις του φαινομένου. Διαπιστώθηκε αυτολεξεί αντιγραφή (Moore, 2014· Vieyra et al., 2013) χωρίς ενδοκειμενική παραπομπή (Pecorari, 2003· Vieyra et al., 2013), εισαγωγικά (Αβραμίδου, 2014· Ellery, 2008), τροποποιημένη εσοχή και πλαγιαρισμός δευτερογενούς πηγής (Moore, 2014· Pecorari, 2003). Παράλληλα, εντοπίστηκαν περιπτώσεις ανεπαρκούς παράφρασης (Ellery, 2008· Gilmore et al., 2010· Moore, 2014·

¹² Η συγκεκριμένη ερώτηση αφορούσε τις αιτίες επιτέλεσης πλαγιαρισμού στο πλαίσιο της οποίας ο συμμετέχων σχολίασε την προσωπική εμπλοκή σε αντίστοιχες πρακτικές.

Vieyra et al., 2013), σφάλματα στις βιβλιογραφικές αναφορές (Moore, 2014) και τις ενδοκειμενικές παραπομπές (Ellery, 2008· Moore, 2014· Vieyra et al., 2013), επιβεβαιώνοντας έτσι την προγενέστερη βιβλιογραφία.

Παρόμοια εικόνα διαμορφώθηκε από την ανάλυση των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων. Οι φοιτητές δήλωσαν γνώστες πρακτικών πλαγιαρισμού (πρακτικές οι οποίες υιοθετήθηκαν από συμφοιτητές τους στο πλαίσιο των σπουδών τους), επιβεβαιώνοντας έτσι τη βιβλιογραφία (Dick et al., 2001· Franklyn-Stokes & Newstead, 1995· Scanlon & Neumann, 2002) και απαντώντας στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τη διάδοση του φαινομένου.

Συνεπώς, διαπιστώθηκε πως ο πλαγιαρισμός είναι διαδεδομένος με ποικίλες μορφές σύμφωνα με τους συμμετέχοντες της παρούσας έρευνας.

Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα έρευνα παρουσιάζει περιορισμούς κυρίως ως προς την επιλογή και το μέγεθος του δείγματος. Η επιλογή της βολικής δειγματοληψίας δεν επιτρέπει τη γενίκευση των ευρημάτων στον ευρύτερο πληθυσμό στον οποίο απευθύνεται (μεταπτυχιακοί φοιτητές) η έρευνα (Cohen et al., 2008· Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Η εστίαση στους αποφοίτους του συγκεκριμένου ΠΜΣ περιορίζει, επίσης, την εμβέλεια των αποτελεσμάτων.

Προτάσεις

Η απουσία ερευνητικής ενασχόλησης με ζητήματα ακαδημαϊκής δεοντολογίας στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με τις περιπτώσεις ακαδημαϊκής εξαπάτησης οι οποίες αποκαλύπτονται, καθιστούν αναγκαία την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

Κρίνεται λοιπόν σκόπιμο και σημαντικό να διερευνηθούν περαιτέρω οι ακαδημαϊκά ανέντιμες πρακτικές στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η αποτύπωση της διάδοσης των αθέμιτων πρακτικών προτείνεται να συμπληρωθεί με τη διερεύνηση των αιτιών τους, καθώς και του τρόπου αντιμετώπισής τους. Η αναγνώριση και η εφαρμογή του νομικού πλαισίου και των πανεπιστημιακών ρυθμίσεων αναφορικά με τις ανέντιμες πρακτικές δύναται να αποτελέσει τη βάση για τη διασφάλιση της ποιότητας στην τριτοβάθμια (και όχι μόνο) εκπαίδευση.

Βιβλιογραφία

- Αβραμίδου, Δ. Ε. (2014). *Διαδικτυακές εφαρμογές των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην εκπαίδευση: Η περίπτωση της λογοκλοπής* (Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή). Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αλεξανδρούπολη.
- Akbulut, Y., Şendağ, S., Birinci, G., Kılıçer, K., Şahin, M. C., & Odabaşı, H. F. (2008). Exploring the types and reasons of Internet-triggered academic dishonesty among Turkish undergraduate students: Development of Internet-Triggered Academic Dishonesty Scale (ITADS). *Computers & Education, 51*(1), 463-473. doi:10.1016/j.compedu.2007.06.003
- Andrews, K. G., Smith, L. A., Henzi, D., & Demps, E. (2007). Faculty and student perceptions of academic integrity at U.S. and Canadian dental schools. *Journal of Dental Education, 71*(8),

1027-1039.

- American Psychological Association. (2010). *Publication Manual* (6th ed.). Washington, DC.
- Arce Espinoza, L., & Monge Nájera, J. (2014). How to correct teaching methods that favour plagiarism: recommendations from teachers and students in a Spanish language distance education university. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 40, 1-9. doi:10.1080/02602938.2014.966053
- Βάμβουκας, Μ. (2000). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Bamford, J., & Sergiou, K. (2005). International students and plagiarism: an analysis of the reasons for plagiarism among international foundation students. *Investigations in University Teaching and Learning*, 2(2), 17-22.
- Barrett, R., & Malcolm, J. (2006). Embedding plagiarism education in the assessment process. *International Journal for Educational Integrity*, 2(1), 38-45. Ανακτήθηκε από <http://www.ojs.unisa.edu.au/index.php/IJEI/article/viewFile/23/18>
- Benincasa, L. (2013). *Αντιγραφή στις εξετάσεις και φοιτητική κουλτούρα*. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Bilic-Zulle, L., Azman, J., Frkovic, V., & Petroveck, M. (2008). Is there an effective approach to deterring students from plagiarizing? *Science and Engineering Ethics*, 14(1), 139-147. doi:10.1007/s11948-007-9037-2
- Bilić-Zulle, L., Frković, V., Turk, T., Azman, J., & Petroveck, M. (2005). Prevalence of plagiarism among medical students. *Croatian Medical Journal*, 46(1), 126-131.
- Breen, L., & Maassen, M. (2005). Reducing the incidence of plagiarism in an undergraduate course: The role of education. *Issues in Educational Research*, 15(1), 1-16.
- Bretag, T., & Mahmud, S. (2009). Self-plagiarism or appropriate textual re-use? *Journal of Academic Ethics*, 7(3), 193-205. doi:10.1007/s10805-009-9092-1
- Brimble, M., & Stevenson-Clarke, P. (2005). Perceptions of the prevalence and seriousness of academic dishonesty in Australian universities. *The Australian Educational Researcher*, 32(3), 19-44. doi:10.1007/BF03216825
- Γαλάνης, Π. (2013). Εγκυρότητα και αξιοπιστία των ερωτηματολογίων στις επιδημιολογικές μελέτες. *Αρχαία Ελληνικής Ιατρικής*, 30(1), 97-110.
- Chuda, D., Navrat, P., Kovacova, B., & Humay, P. (2012). The issue of (software) plagiarism: a student view. *IEEE Transactions on Education*, 55(1), 22-28. doi:10.1109/TE.2011.2112768
- Cohen, L., Manion L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cosma, G., & Joy, M. (2008). Towards a definition of source-code plagiarism. *IEEE Transactions on Education*, 51(2), 195-200. doi:10.1109/TE.2007.906776
- Curtis, G. J., & Popal, R. (2011). An examination of factors related to plagiarism and a five-year follow-up of plagiarism at an Australian university. *International Journal for Educational Integrity*, 7(1), 30-42.
- Deckert, G. D. (1993). Perspectives on plagiarism from ESL students in Hong Kong. *Journal of Second Language Writing*, 2(2), 131-148. doi:10.1016/1060-3743(93)90014-T
- Dick, M., Sheard, J., & Markham, S. (2001). Is it okay to cheat? - the views of postgraduate students. *ACM SIGCSE Bulletin*, 33(3), 61-64. doi:10.1145/507758.377474
- Ehrich, J., Howard, S. J., Mu, C., & Bokosmaty, S. (2014). A comparison of Chinese and Australian

- university students' attitudes towards plagiarism. *Studies in Higher Education*, 41(2), 231-246. doi:10.1080/03075079.2014.927850
- Ellery, K. (2008). Undergraduate plagiarism: a pedagogical perspective. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(5), 507-516. doi:10.1080/02602930701698918
- Eret, E., & Ok, A. (2014). Internet plagiarism in higher education: tendencies, triggering factors and reasons among teacher candidates. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 39(8), 1002-1016. doi:10.1080/02602938.2014.880776
- Franklyn-Stokes, A., & Newstead, S. E. (1995). Undergraduate cheating: who does what and why? *Studies in Higher Education*, 20(2), 159-172. doi:10.1080/03075079512331381673
- Zafarhandi, A., Khoshroo, F., & Barkat, B. (2012). An investigation of Iranian EFL masters students' perceptions of plagiarism. *International Journal for Educational Integrity*, 8(2), 69-85. Ανακτήθηκε από <http://www.ojs.unisa.edu.au/index.php/IJEI/article/view/811>
- Zhang, D., Joy, M., Cosma, G., Boyatt, R., Sinclair, J., & Yau, J. (2013). Source-code plagiarism in universities: a comparative study of student perspectives in China and the UK. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 39(6), 743-758. doi:10.1080/02602938.2013.870122
- Gilmore, J., Strickland, D., Timmerman, B., Maher, M., & Feldon, D. (2010). Weeds in the flower garden: An exploration of plagiarism in graduate students' research proposals and its connection to enculturation, ESL, and contextual factors. *International Journal for Educational Integrity*, 6(1), 13-28.
- Goh, E. (2013). Plagiarism behavior among undergraduate students in hospitality and tourism education. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 13(4), 307-322. doi:10.1080/15313220.2013.839295
- Guerin, C., & Picard, M. (2012). Try it on: Voice, concordancing and text-matching in doctoral writing. *International Journal for Educational Integrity*, 8(2), 34-45. Ανακτήθηκε από <http://www.ojs.unisa.edu.au/journals/index.php/IJEI/>
- Handa, N., & Power, C. (2005). Land and discover ! A case study investigating the cultural context of plagiarism land and discover ! A case study investigating the cultural context of. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 2(3), 64-84.
- Harries, R., & Rutter, P. M. (2005). Cheating by pharmacy students: perceptions, prevalence and comparisons. *Pharmacy Education*, 5(1), 1-9. doi:10.1080/15602210400026030
- Hayes, N., & Introna, L. D. (2005). Cultural values, plagiarism, and fairness: when plagiarism gets in the way of learning. *Ethics & Behavior*, 15(3), 213-231. doi:10.1207/s15327019eb1503
- Honny, M. J., Gadbury-Amyot, C. C., Overman, P. R., WilkinsKristi, & Petersen, F. (2010). Academic integrity violations: a national study of dental hygiene students. *Journal of Dental Education*, 74(3), 251-260.
- Howard, R. M. (1995). Plagiarisms, authorships, and the academic death penalty. *College English*, 57(7), 788-806. doi:10.2307/378403
- Howard, R. M. (2000). Sexuality, textuality: the cultural work of plagiarism. *Source: College English*, 62(4), 473-491. doi: 10.2307/378866
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. Εφαρμογές στην ψυχολογία και στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ).
- Hu, G., & Lei, J. (2012). Investigating chinese university students' knowledge of and attitudes toward plagiarism from an integrated perspective. *Language Learning*, 62(3), 813-850. doi:10.1111/j.1467-9922.2011.00650.x

- Joy, M., Cosma, G., Sinclair, J., & Yau, J. Y. (2009). *A taxonomy of plagiarism in computer science*. Proceedings of EDULEARN09 Conference, 3372-3379.
- Καραμπάσης, Κ. (2012). *Ο πλαгиαρισμός στις γραπτές ακαδημαϊκές εργασίες: Βιβλιογραφική επισκόπηση και μια πρώτη εμπειρική διερεύνηση* (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών.
- Καρασαλίδης, Θ., & Εμβαλωτής, Α. (2018). Οριοθετώντας τον πλαгиαρισμό και τις ακαδημαϊκά ανέντιμες πρακτικές. *Επιστημονική Επετηρίδα Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 29(2017), 93-112.
- Καρασαλίδης, Θ. (2016). *Γνώσεις, αντιλήψεις και διάδοση του πλαγιαρισμού στους φοιτητές: Η περίπτωση της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων* (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- Klausman, J. (1999). Teaching about plagiarism in the age of the internet. *Teaching English in the Two-Year College*, 27, 209-212.
- Koul, R., Clariana, R. B., Jitgarun, K., & Songsriwittaya, A. (2009). The influence of achievement goal orientation on plagiarism. *Learning and Individual Differences*, 19(4), 506-512. doi:10.1016/j.lindif.2009.05.005
- Κυρίδης, Α., & Χρονοπούλου, Α. (2008). *Περί επιστημονικής δεοντολογίας και πρακτικής*. Αθήνα: Gutenberg.
- Λακασάς, Α. (2017, Σεπτέμβριος 12). 106 φοιτητές με κοινή «έμπνευση». *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. <http://www.kathimerini.gr/926214/article/epikairothta/ellada/106-foithtes-me-koinh-empneysh>
- Leonard, M., Schwieder, D., Buhler, A., Bennett, D. B., & Royster, M. (2014). Perceptions of plagiarism by STEM graduate students: a case study. *Science and Engineering Ethics*. doi:10.1007/s11948-014-9604-2
- Lim, V. K. G., & See, S. K. B. (2001). Attitudes toward, and intentions to report, academic cheating among students in Singapore. *Ethics & Behavior*, 11(3), 261-274. doi:10.1207/S15327019EB1103_5
- Lin, C. H. S., & Wen, L. Y. M. (2007). Academic dishonesty in higher education-a nationwide study in Taiwan. *Higher Education*, 54(1), 85-97. doi:10.1007/s10734-006-9047-z
- Marshall, S., & Garry, M. (2006). NESB and ESB students' attitudes and perceptions of plagiarism. *International Journal for Educational Integrity*, 2(1), 26-37. Ανακτήθηκε από <http://www.ojs.unisa.edu.au/index.php/IJEI/article/view/25>
- Martin, B. (1994). Plagiarism: a misplaced emphasis. *Journal of Information Ethics*, 3(4), 36-47.
- Mazer, J. P., & Hunt, S. K. (2012). Tracking plagiarism electronically: First-year students' perceptions of academic dishonesty and reports of cheating behaviour in the basic communication course. *International Journal for Educational Integrity*, 8(2), 57-68.
- McCabe, D. L. (1992). The influence of situational ethics on cheating among college students. *Sociological Inquiry*, 62(3), 365-374. doi:10.1111/j.1475-682X.1992.tb00287.x
- McCabe, D. L., & Trevino, L. K. (1993). Academic dishonesty: honor codes and other contextual influences. *The Journal of Higher Education*, 64(5), 522-538. doi:10.2307/2959991
- Moore, E. (2014). Accuracy of referencing and patterns of plagiarism in electronically published theses. *International Journal for Educational Integrity*, 10(1), 42-55.
- Mullin, A. J. (2009). Appropriation, homage, and pastiche: using artistic tradition to reconsider and

- redefine plagiarism. In C. P. Haviland & J. A. Mullin (Eds.), *Who owns this text? Plagiarism, authorship, and disciplinary cultures* (pp. 108-125). Logan, Utah: Utah State University Press.
- Ουζούνη, Χ., & Νακάκης, Κ. (2011). Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των εργαλείων μέτρησης σε ποσοτικές μελέτες. *Νοσηλευτική*, 50(2), 231-239.
- Oran, N. T., Can, H. O., Senol, S., & Hadimli, A. P. (2015). Academic dishonesty among health science school students. *Nursing Ethics*, 23(8), 919-931.
- Park, C. (2004). Rebels without a clause: towards an institutional framework for dealing with plagiarism by students. *Journal of Further and Higher Education*, 28(3), 291-306. doi:10.1080/0309877042000241760
- Patrick, A. (2014). *This flowchart explains the severity of different types of plagiarism*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο <http://lifelifehack.com/this-flowchart-explains-the-severity-of-different-types-1637797055>
- Pecorari, D. (2003). Good and original: plagiarism and patchwriting in academic second-language writing. *Journal of Second Language Writing*, 12(4), 317-345. doi:10.1016/j.jslw.2003.08.004
- Perry, B. (2010). Exploring academic misconduct: some insights into student behaviour. *Active Learning in Higher Education*, 11(2), 97-108. doi:10.1177/1469787410365657
- Pickard, J. (2006). Staff and student attitudes to plagiarism at University College Northampton. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(2), 215-232. doi:10.1080/02602930500262528
- Riasati, M. J., & Rahimi, F. (2013). Why Do Iranian Postgraduate Students Plagiarize? A qualitative investigation. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 14(3), 309-317. doi:10.5829/idosi.mejsr.2013.14.3.522
- Risquez, A., O'Dwyer, M., & Ledwith, A. (2011). "Thou shalt not plagiarise": from self-reported views to recognition and avoidance of plagiarism. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 38(1), 34-43. doi:10.1080/02602938.2011.59692
- Roberts, T. S. (2008). Student plagiarism in an online world: an introduction. In T. S. Roberts (Ed.), *Student plagiarism in an online world: problems and solutions* (pp. 1-9). Australia: Central Queensland University.
- Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Roig, M. (2001). Plagiarism and paraphrasing criteria of college and university professors. *Ethics & Behavior*, 11(3), 307-323. doi:10.1207/S15327019EB1103_8
- Selwyn, N. (2008). "Not necessarily a bad thing...": A study of online plagiarism amongst undergraduate students. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(5), 465-479. doi:10.1080/02602930701563104
- Scanlon, P. (2007). Song From myself: An anatomy of self plagiarism. *Plagiarism: Cross-Disciplinary Studies in Plagiarism, Fabrication, and Falsification*, 2(1), 57-66. Ανακτήθηκε από <http://scholar.google.com/scholar?hl=en&btnG=Search&q=intitle:Song+From+Myself:+An+Anatomy+of+Self+?+Plagiarism#0>
- Scanlon, P. M., & Neumann, D. R. (2002). Internet plagiarism among college students. *Journal of College Student Development*, 43(3), 374-385.
- Schrimsher, R. H., Northrup, L. A., & Alverson, S. P. (2011). A survey of Samford University students regarding plagiarism and academic misconduct. *International Journal for Educational Integrity*, 7(1), 3-17.
- Sheard, J., & Dick, M. (2011). Computing student practices of cheating and plagiarism. *Proceedings*

- of the 16th Annual Joint Conference on Innovation and Technology in Computer Science Education ITiCSE 11, 233. doi:10.1145/1999747.1999813
- Sheard, J., Markham, S., & Dick, M. (2003). Investigating differences in cheating behaviours of IT undergraduate and graduate students: the maturity and motivation factors. *Higher Education Research & Development*, 22(1), 91-108. doi:10.1080/0729436032000056526
- Siaputra, I. B. (2013). The 4PA of plagiarism: A psycho-academic profile of plagiarists. *International Journal for Educational Integrity*, 9(2), 50-59.
- Sims, R. L. (1995). The severity of academic dishonesty: a comparison of faculty and student views. *Psychology in the Schools*, 32(2), 233-238.
- Stephens, J. M., Young, M. F., & Calabrese, T. (2007). Does moral judgment go offline when students are online? A comparative analysis of undergraduates' beliefs and behaviors related to conventional and digital cheating. *Ethics & Behavior*, 17(3), 233-254. doi:10.1080/10508420701519197
- Szabo, A., & Underwood, J. (2004). Cybercheats: Is information and communication technology fuelling academic dishonesty? *Active Learning in Higher Education*, 5(2), 180-199. doi:10.1177/1469787404043815
- Tauginienė, L., Gaižauskaitė, I., Glendinning, I., Kravjar, J., Ojsteršek, M., Ribeiro, L., Odiņeca, T., Marino, F., Cosentino, M., Sivasubramaniam, S. (2018). *Glossary for Academic Integrity*. ENAI Report 3G [online].
- Turner, S. P., & Beemsterboer, P. L. (2003). Enhancing academic integrity: formulating effective honor codes. *Journal of Dental Education*, 67(10), 1122-1129.
- Yeo, S. (2007). First-year university science and engineering students' understanding of plagiarism. *Higher Education Research & Development*, 26(2), 199-216. doi:10.1080/07294360701310813
- Vieyra, M., Strickland, D., & Timmerman, B. (2013). Patterns in plagiarism and patchwriting in science and engineering graduate students' research proposals. *International Journal for Educational Integrity*, 9(1), 35-49. Ανακτήθηκε από <http://ojs.ml.unisa.edu.au/index.php/IJEI/article/view/846/609>
- Walker, J. (1998). Student plagiarism in universities: what are we doing about it? *Higher Education Research & Development*, 17(1), 89-106. doi:10.1080/0729436980170105
- Wan, R., Nordin, S. B., Halib, M. B., & Ghazali, Z. B. (2011). Plagiarism among undergraduate students in an engineering- based university : an exploratory analysis. *European Journal of Social Sciences*, 25(4), 537-549.
- Wheeler, G. (2014). Culture of minimal influence : a study of Japanese university students ' attitudes toward plagiarism. *International Journal for Educational Integrity*, 10(2), 44-59.
- Williams, S., Tanner, M., & Hale, G. (2012). Academic integrity on college campuses. *International Journal for Educational Integrity*, 8(1), 9-24.